



## Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)

15. listopadu 2018\*

„Řízení o předběžné otázce – Nařízení (EU) č. 1215/2012 – Soudní příslušnost v občanských a obchodních věcech – Působnost – Článek 1 odst. 1 – Pojem ‚občanské a obchodní věci‘ – Dluhopisy emitované členským státem – Účast soukromého sektoru na restrukturalizaci veřejného dluhu tohoto státu – Jednostranná změna podmínek dluhopisu se zpětnou účinností – Doložky o společném postupu věřitelů – Žaloba proti uvedenému státu podaná soukromými věřiteli, kteří jsou držitelé těchto dluhopisů, jako fyzickými osobami – Odpovědnost státu za jednání nebo opomenutí při výkonu státní moci“

Ve věci C-308/17,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Oberster Gerichtshof (Nejvyšší soud, Rakousko) ze dne 25. dubna 2017, došlým Soudnímu dvoru dne 29. května 2017, v řízení

**Hellenische Republik**

proti

**Leovi Kuhnovi,**

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení R. Silva de Lapuerta (zpravodajka), místopředsedkyně vykonávající funkci předsedkyně prvního senátu, J.-C. Bonichot, E. Regan, C. G. Fernlund a S. Rodin, soudci,

generální advokát: Y. Bot,

vedoucí soudní kanceláře: I. Illéssy, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 19. dubna 2018,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za Hellenische Republik K. Kitzberger, Rechtsanwältin,
- za L. Kuhna M. Brandem, Rechtsanwalt,
- za řeckou vládu K. Boskovitsem, jakož i S. Charitaki, M. Vlassi a S. Papaioannou, jako zmocněnkyněmi,

\* Jednací jazyk: němčina.

- za italskou vládu G. Palmieri, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s P. Pucciariellem, avvocato dello Stato,
  - za portugalskou vládu L. Inez Fernandesem, M. Figueiredem a P. Lacerdou, jako zmocněnci,
  - za Evropskou komisi M. Wilderspinem a M. Heller, jako zmocněnci,
- po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 4. července 2018,  
vydává tento

### **Rozsudek**

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 7 bodu 1 písm. a) nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 2012, L 351, s. 1).
- 2 Tato žádost byla předložena ve sporu mezi Hellenische Republik (Řecká republika) a Leo Kuhnem ve věci návrhu znějícího na uložení povinnosti splnit emisní podmínky dluhopisů emitovaných tímto členským státem, nebo nahradit škodu způsobenou nesplněním těchto podmínek.

### **Právní rámec**

#### ***Smlouva o ESM***

- 3 Dne 2. února 2012 byla v Bruselu (Belgie) uzavřena Smlouva o zřízení Evropského mechanismu stability mezi Belgickým královstvím, Spolkovou republikou Německo, Estonskou republikou, Irskem, Řeckou republikou, Španělským královstvím, Francouzskou republikou, Italskou republikou, Kyprskou republikou, Lucemburským velkovévodstvím, Maltou, Nizozemským královstvím, Rakouskou republikou, Portugalskou republikou, Republikou Slovinsko, Slovenskou republikou a Finskou republikou (dále jen „Smlouva o EMS“). Článek 12 odst. 3 této smlouvy stanoví, že do všech nových státních cenných papírů se splatností delší než jeden rok, které budou emitovány v eurozóně, budou ode dne 1. ledna 2013 začleněny doložky o společném postupu věřitelů, a to způsobem, který zajistí, že jejich právní účinky budou shodné.

#### ***Unijní právo***

- 4 V bodech 4, 15 a 16 odůvodnění nařízení č. 1215/2012 se uvádí:  
„(4) Určité rozdíly mezi vnitrostátními pravidly pro určení příslušnosti a pro uznávání rozhodnutí ztěžují řádné fungování vnitřního trhu. Je nezbytné přijmout ustanovení, která umožní sjednotit pravidla pro určení příslušnosti v občanských a obchodních věcech v mezinárodním ohledu a zajistí rychlé a jednoduché uznávání a výkon rozhodnutí přijatých v členských státech.  
[...]  
(15) Pravidla pro určení příslušnosti by měla být vysoce předvídatelná a měla by vycházet ze zásady, podle které je příslušnost obecně založena na místě bydliště žalovaného. Příslušnost by měla být na tomto základě vždy určitelná, kromě několika přesně vymezených případů, kdy předmět

sporu nebo smluvní volnost stran opravňuje k použití odlišného spojovacího prvku. Sídlo právnické osoby musí být v nařízení samostatně vymezeno tak, aby společná pravidla byla přehlednější a zamezilo se sporům o příslušnost.

(16) Kromě místa bydliště žalovaného by měla existovat i jiná kritéria pro určení příslušnosti, založená na úzké vazbě mezi soudem a podanou žalobou nebo usnadňující řádný výkon spravedlnosti. Existence této úzké vazby by měla posílit právní jistotu a předejít možnosti, aby žalovaný byl žalován v řízení před soudem členského státu, jehož příslušnost nemohl rozumně předpokládat. To je důležité zejména ve sporech týkajících se mimosmluvních závazků, které vyplývají z porušení práva na soukromí a práv na ochranu osobnosti, včetně pomluvy.“

5 Článek 1 odst. 1 tohoto nařízení stanoví:

„Toto nařízení se vztahuje na občanské a obchodní věci bez ohledu na povahu soudu. Nevztahuje se zejména na daňové, celní či správní věci ani na odpovědnost státu za jednání a opominutí při výkonu státní moci (*acta iure imperii*).“

6 Článek 4 odst. 1 uvedeného nařízení stanoví:

„Nestanoví-li toto nařízení jinak, mohou být osoby, které mají bydliště v některém členském státě, bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u soudů tohoto členského státu.“

7 Článek 7 bod 1 písm. a) téhož nařízení zní takto:

„Osoba, která má bydliště v některém členském státě, může být v jiném členském státě žalována:

1) a) pokud předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy, u soudu místa, kde závazek, o nějž se jedná, byl nebo měl být splněn“.

### **Řecké právo**

8 Podle předkládacího rozhodnutí zahrnuje systém běžných účtů Řecké centrální banky účty vedené na jméno každého účastníka, kterému guvernér této centrální banky povolil účast v tomto systému.

9 Podle čl. 6 odst. 2 zákona č. 2198/1994 mohou účastníci systému běžných účtů spravovaného Řeckou centrální bankou postoupit práva vyplývající z dluhopisu třetím osobám, investorům, avšak právní jednání, kterým jsou tato práva postoupena, má účinky výhradně pro dotyčné strany a výslovně vylučuje jakékoli účinky ve prospěch či v neprospěch Řecké republiky.

10 Podle čl. 6 odst. 4 tohoto zákona se dluhopis převádí jeho připsáním ve prospěch účtu účastníka uvedeného systému.

11 Mimoto zákon č. 4050/2012 ze dne 23. února 2012 o pravidlech týkajících se změny cenných papírů, emitovaných řeckým státem nebo s jeho zárukou, se souhlasem držitelů (FEK A' 36/23.2.2012) v podstatě stanoví, že držitelé určitých řeckých státních dluhopisů obdrží návrh „restrukturalizace“, kterým je řecký stát vyzývá k přijetí rozhodnutí, zda přijmou změnu způsobitelných cenných papírů uvedených v tomto návrhu.

12 Podle čl. 1 odst. 4 tohoto zákona změna uvedených cenných papírů vyžaduje přítomnost akcionářů představujících 50 % celkové hodnoty dotčených nesplacených dluhopisů, jakož i kvalifikovanou většinu odpovídající dvěma třetinám zúčastněného kapitálu.

- 13 Článek 1 odst. 9 uvedeného zákona rovněž upravuje zavedení doložky restrukturalizace nebo „doložky o společném postupu věřitelů“ (dále jen „CAC“), které umožňují změnu původních emisních podmínek prostřednictvím rozhodnutí přijatých kvalifikovanou většinou zastupující nesplacenou jistinu, a která platí i pro menšinu.
- 14 Podle tohoto ustanovení se rozhodnutí přijaté držiteli dluhopisů přijmout nebo odmítnout nabídku restrukturalizace předloženou řeckým státem použije *erga omnes*, je závazné pro všechny dotčené držitele dluhopisů a ruší se jím všechny obecné nebo zvláštní zákonné předpisy, všechna správní rozhodnutí a všechny smlouvy, jež jsou s ním v rozporu.

### **Spor v původním řízení a předběžná otázka**

- 15 K neupřesněnému datu předcházejícímu rok 2011 nabyt L. Kuhn, s bydlištěm ve Vídni (Rakousko), prostřednictvím depozitní banky se sídlem v Rakousku státní dluhopisy o nominální hodnotě 35 000 eur, emitované Řeckou republikou, které se řídí řeckým právem a jsou obchodované na Aténské burze cenných papírů (Řecko) jako „zaknihované cenné papíry“, tj. pohledávky zapsané do rejstříku veřejného dluhu. Tyto zaknihované cenné papíry byly registrovány v systému běžných účtů Řecké centrální banky.
- 16 Tyto státní dluhopisy se splatností 20. února 2012 byly připsány ve prospěch účtu cenných papírů, jehož majitelem je u této depozitní banky L. Kuhn. Jedná se o cenné papíry na doručitele, s nimiž je podle emisních podmínek dluhopisu spojeno právo na splacení jistiny ve lhůtě splatnosti a zaplacení úroků.
- 17 Předkládající soud má za to, že neexistuje žádný smluvní vztah mezi L. Kuhnem a Řeckou republikou.
- 18 Podle tohoto soudu vyplývá jak z ustanovení zákona č. 2198/1994, tak z emisních podmínek dotyčných státních dluhopisů, že nejprve se stali držiteli dluhopisů a věřiteli těchto dluhopisů účastníci uvedeného systému běžných účtů Řecké centrální banky, na jejichž účet byly dané dluhopisy připsáním převedeny s tím, že i když posledně jmenovaní mohou postoupit práva spojená s uvedenými dluhopisy nezávislým investorům, má ovšem právní jednání, kterým jsou tato práva postoupena, účinky pouze ve vztahu mezi dotyčnými smluvními stranami, s výslovným vyloučením jakýchkoli účinků vůči Řecké republice.
- 19 Po přijetí zákona č. 4050/2012 provedla Řecká republika přeměnu dluhopisů nabytých L. Kuhnem tím, že je vyměnila za nové státní dluhopisy s nižší nominální hodnotou.
- 20 Předkládající soud uvádí, že podle tvrzení L. Kuhna hradila Řecká republika až do uvedené přeměny úroky na účet vedený na jeho jméno u banky se sídlem v Rakousku. Upřesňuje, že L. Kuhn podle svého tvrzení prodal takto vyměněné dluhopisy za částku 7 831,58 eura, čímž mu vznikla škoda ve výši 28 673,42 eura, přičemž tato částka odpovídá nominální hodnotě daných dluhopisů ke dni splatnosti, a sice 20. února 2012, navýšené o úroky a náklady.
- 21 Leo Kuhn podal žalobu k Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien (Zemský soud pro občanskoprávní věci ve Vídni, Rakousko) proti Řecké republice, aby dosáhl splnění původních emisních podmínek dotčených dluhopisů, nebo náhrady škody způsobené jejich nesplněním.
- 22 Usnesením ze dne 8. ledna 2016 tento soud rozhodl, že není dána jeho mezinárodní příslušnost k rozhodnutí o této žalobě.

- 23 Oberlandesgericht Wien (Vrchní zemský soud ve Vídni, Rakousko), k němuž bylo podáno odvolání proti tomuto usnesení, zamítl usnesením ze dne 25. února 2016 námitku nepřislušnosti rakouských soudů z důvodu, že návrh L. Kuhna není založen na řeckém legislativním aktu, ale na původních emisních podmínkách dotčených státních dluhopisů a že příslušnost soudu se určí podle řeckého práva, v projednávané věci podle místa bydliště věřitele, tedy místa, kde měl být peněžitý dluh splněn.
- 24 Řecká republika podala u Oberster Gerichtshof (Nejvyšší soud, Rakousko) proti tomuto usnesení „mimořádný opravný prostředek“.
- 25 Podle tohoto soudu v rozsahu, v němž se L. Kuhn domáhá splnění emisních podmínek dotyčných státních dluhopisů Řeckou republikou, správně odkazuje na tvrzený právní vztah mezi ním jako nabyvatelem těchto dluhopisů a Řeckou republikou jako emitentem uvedených dluhopisů, takže existuje „sekundární“ nárok ze smlouvy podle čl. 7 odst. 1 nařízení č. 1215/2012.
- 26 Za těchto podmínek se Oberster Gerichtshof (Nejvyšší soud) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Má být čl. 7 bod 1 písm. a) nařízení [č. 1215/2012] vykládán v tom smyslu, že:

- místo plnění ve smyslu tohoto ustanovení se určuje podle prvního smluvního ujednání i v případě, že byla pohledávka – jako je tomu v projednávané věci – několikrát smluvně postoupena;
- skutečné místo plnění v případě uplatňování nároku na splnění podmínek státního dluhopisu – jako je dluhopis, který v projednávané věci emitovala Řecká republika – nebo na náhradu škody z důvodu nesplnění tohoto nároku, je založeno již zaplacením úroků z tohoto státního dluhopisu na účet majitele účtu cenných papírů v dané zemi;
- brání skutečnost, že v prvním smluvním ujednání bylo stanoveno místo plnění ve smyslu [uvedeného ustanovení], uplatnění hypotézy, podle níž následné skutečné plnění smlouvy zakládá – nové – místo plnění ve smyslu [tétož] ustanovení?“

### **K předběžné otázce**

- 27 Podstatou předběžné otázky předkládajícího soudu je, zda v takové situaci, jako je situace ve věci v původním řízení, kdy jednotlivec nabyl prostřednictvím depozitní banky státní dluhopisy emitované členským státem, musí být čl. 7 bod 1 písm. a) nařízení č. 1215/2012 vykládán v tom smyslu, že se „místo, kde závazek, o němž se jedná, byl nebo měl být splněn“, určí podle emisních podmínek platných v okamžiku emise uvedených dluhopisů, nebo podle místa skutečného plnění uvedených podmínek, jako je zaplacení úroků.
- 28 Řecká republika, jakož i řecká a italská vláda tvrdí, že spor ve věci v původním řízení nespadá mezi „občanské a obchodní věci“ ve smyslu čl. 1 odst. 1 nařízení č. 1215/2012, neboť se týká svrchovaného práva členského státu vydávat právní předpisy za účelem restrukturalizace svého státního dluhu.
- 29 Na úvod je tudíž třeba určit, zda lze takový spor, jako je spor ve věci v původním řízení, považovat za spor týkající se „občanské a obchodní věci“ ve smyslu uvedeného čl. 1 odst. 1.
- 30 Podle tohoto ustanovení se nařízení č. 1215/2012 nevztahuje zejména „na odpovědnost státu za jednání a opominutí při výkonu státní moci (*acta iure imperii*)“.
- 31 Vzhledem k tomu, že nařízení č. 1215/2012 zrušuje a nahrazuje nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 2001, L 12, s. 1, Zvl. vyd. 19/04, s. 42), platí výklad provedený Soudním dvorem ve

vztahu k ustanovením posledně uvedeného nařízení rovněž pro nařízení č. 1215/2012, neboť ustanovení obou těchto unijních předpisů lze považovat za rovnocenná (rozsudky ze dne 16. listopadu 2016, Schmidt, C-417/15, EU:C:2016:881, bod 26, a ze dne 9. března 2017, Pula Parking, C-551/15, EU:C:2017:193, bod 31).

- 32 Tak tomu je v případě čl. 1 odst. 1 nařízení č. 44/2001 a čl. 1 odst. 1 nařízení č. 1215/2012, které omezují působnost těchto nařízení na „občanské a obchodní věci“, třebaže nedefinují obsah a dosah tohoto pojmu, o němž Soudní dvůr rozhodl, že musí být považován za pojem autonomní, který je nutno vykládat s odkazem jednak na cíle a systematiku těchto nařízení a jednak na obecné zásady vyvozené ze všech vnitrostátních právních řádů (rozsudky ze dne 11. června 2015, Fahrenbrock a další, C-226/13, C-245/13 a C-247/13, EU:C:2015:383, bod 35, jakož i ze dne 9. března 2017, Pula Parking, C-551/15, EU:C:2017:193, bod 33).
- 33 Tento výklad vede k vyloučení určitých soudních žalob nebo rozhodnutí z působnosti nařízení č. 1215/2012 z důvodu prvků, které charakterizují povahu právních vztahů mezi účastníky sporu nebo předmět tohoto sporu (rozsudek ze dne 15. února 2007, Lechouritou a další, C-292/05, EU:C:2007:102, bod 30 a citovaná judikatura).
- 34 Soudní dvůr tak rozhodl, že ačkoliv určité spory mezi veřejným orgánem a osobou soukromého práva mohou spadat do působnosti tohoto nařízení, je tomu jinak, jestliže veřejný orgán jedná v rámci výkonu veřejné moci (rozsudek ze dne 15. února 2007, Lechouritou a další, C-292/05, EU:C:2007:102, bod 31 a citovaná judikatura).
- 35 Je tomu tak zejména v případě sporů, které jsou následkem uplatnění výsad veřejné moci jednou ze stran sporu z důvodu výkonu uvedenou stranou výjimečných pravomocí, které jdou nad rámec pravidel obecného práva použitelných na vztahy mezi jednotlivci (rozsudek ze dne 15. února 2007, Lechouritou a další, C-292/05, EU:C:2007:102, bod 34).
- 36 Pokud jde o spor v původním řízení je tudíž třeba určit, zda má původ v jednání Řecké republiky, které je následkem uplatnění výsad veřejné moci.
- 37 Jak uvedl generální advokát v bodě 62 a násl. svého stanoviska, v projednávané věci vyplývá projev tohoto výkonu jak z povahy a způsobu provedení změn smluvního vztahu existujícího mezi Řeckou republikou a majiteli státních dluhopisů, o které jde ve věci v původním řízení, tak z mimořádných okolností, za kterých k těmto změnám došlo.
- 38 Tyto cenné papíry byly totiž po přijetí zákona č. 4050/2012 řeckým zákonodárcem a zavedením zpětné účinnosti CAC tímto zákonem nahrazeny novými cennými papíry se značně nižší nominální hodnotou. Takové nahrazení cenných papírů nebylo stanoveno ani v původních emisních podmínkách, ani v řeckém právu platném k okamžiku emise cenných papírů řídicích se těmito podmínkami.
- 39 Toto zavedení CAC se zpětnou účinností umožnilo Řecké republice vnutit všem držitelům cenných papírů podstatnou změnu finančních podmínek těchto cenných papírů, včetně těch držitelů, kteří by se chtěli této změně bránit.
- 40 Mimoto tento bezprecedentní postup zavedení zpětné účinnosti CAC a změna uvedených finančních podmínek, která z tohoto postupu vyplynula, zapadaly do kontextu závažné finanční krize a jejích mimořádných okolností. Byly diktovány, zejména v rámci mezivládního mechanismu pomoci, nezbytností restrukturalizace veřejného dluhu řeckého státu a zamezení rizika neúspěchu plánu na jeho restrukturalizaci, aby se předešlo platební neschopnosti tohoto státu a byla zajištěna finanční stabilita v eurozóně. Prohlášeními ze dne 21. července a 26. října 2011 hlavy států a předsedové vlád zemí eurozóny potvrdili, že pokud jde o účast soukromého sektoru, vyžaduje situace Řecké republiky výjimečné řešení.

- 41 Výjimečnost této situace vyplývá rovněž ze skutečnosti, že podle čl. 12 odst. 3 této smlouvy o ESM budou od 1. ledna 2013 do všech nových státních cenných papírů se splatností delší než jeden rok, které budou emitovány v eurozóně, začleněny CAC, a to způsobem, který zajistí, že jejich právní účinky budou shodné.
- 42 Z toho vyplývá, že s přihlédnutím k mimořádné povaze podmínek a okolností, za nichž došlo k přijetí zákona č. 4050/2012, podle něhož původní emisní podmínky státních dluhopisů, o které jde v původním řízení, byly jednostranně a se zpětnou účinností změněny zavedením CAC, jakož i cíli obecného zájmu sledovanému CAC, má spor v původním řízení původ v projevu výkonu veřejné moci a vyplývá z jednání řeckého státu při výkonu této veřejné moci, takže tento spor nespadá mezi „občanské a obchodní věci“ ve smyslu čl. 1 odst. 1 nařízení č. 1215/2012.
- 43 Za těchto podmínek je třeba na položenou otázku odpovědět, že čl. 1 odst. 1 nařízení č. 1215/2012 musí být vykládán v tom smyslu, že takový spor, jako je spor ve věci v původním řízení, týkající se žaloby podané fyzickou osobou, která nabyla dluhopisy emitované členským státem, proti tomuto členskému státu, směřující ke zpochybnění výměny uvedených dluhopisů za dluhopisy nižší hodnoty, nařízené této fyzické osobě zákonem přijatým za mimořádných okolností vnitrostátním zákonodárcem, podle něhož byly tyto podmínky jednostranně a se zpětnou účinností změněny zavedením CAC, jež umožňuje většině držitelů dotyčných dluhopisů vnutit tuto výměnu menšině, nespadá mezi „občanské a obchodní věci“ ve smyslu tohoto ustanovení.

#### **K nákladům řízení**

- 44 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

**Článek 1 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech musí být vykládán v tom smyslu, že takový spor, jako je spor ve věci v původním řízení, týkající se žaloby podané fyzickou osobou, která nabyla dluhopisy emitované členským státem, proti tomuto členskému státu a směřující ke zpochybnění výměny uvedených dluhopisů za dluhopisy nižší hodnoty, nařízené této fyzické osobě zákonem přijatým za mimořádných okolností vnitrostátním zákonodárcem, podle něhož byly tyto podmínky jednostranně a se zpětnou účinností změněny zavedením doložky o společném postupu věřitelů, jež umožňuje většině držitelů dotyčných dluhopisů vnutit tuto výměnu menšině, nespadá mezi „občanské a obchodní věci“ ve smyslu tohoto ustanovení.**

Podpisy.